

«Бій під Крутами (вшанування пам'яті юнаків, які героїчно загинули у бою під Крутами 29 січня 1918 року)»

Обладнання:

☞ фотоматеріали та документи:

- ☞ 22 січня 1918 р. Наказ особливого коменданта м.Києва М.Ковенка та голови Українського революційного комітету гарнізону М.Києва Березняка про організацію добровільного українського війська;
- ☞ бій під Крутами. 29 (16).01.1918 р. Схема бою;
- ☞ список встановлених учасників бою під Крутами;
- ☞ 5 березня 1918 р. Наказ про створення слідчої комісії для з'ясування обставин бою з більшовиками під Крутами;
- ☞ 19 березня 1918 р. Інформація газети «Нова Рада» про похорон студентів-січовиків;
- ☞ 1918 р. Похорони загиблих під Крутами студентів;
- ☞ 1956 р. Оголошення про святкову академію з нагоди річниці бою під Крутами;
- ☞ набір пам'ятних марок, випущених до 33-річниці битви під Крутами Підпільною Поштою України;
- ☞ «За волю України. Полеглим синам в бороні під Крутами» - київський плакат 1918 р.;
- ☞ пам'ятна монета, номіналом у 2 гривні, присвячена бою під Крутами.

☞ фонова музика:

- ☞ «Балада про Крути»;
- ☞ «Реквієм»

☞ Відео матеріали («Невідома Україна», фільм 91 «Лист без конверта» - 12хв.32 сек.).

***І згадую чомусь я мимоволі
Великих лицарів своїх;
Лежать вони покинутими в полі
І без хрестів могили їх.
О.Олесь***

1 – й учень: У пам'яті кількох народів зберігається історія про 300 героїв, що загинули, захищаючи свою землю від нападників. У давніх греків це були 300 спартанців при Фермопілах, у грузинів – 300 арагвійців на підступах до Тбілісі, а в українців – 300 козаків під Берестечком та 300 юнаків під Крутами.

2 – й учень: У бою під Крутами полягли київські студенти й учні, що 1918-го стали на захист незалежності своєї Вітчизни.

2 – й учень: Поїзди, проходячи повз цю маленьку станцію, стихають хід, а в день, коли сталася трагедія, тривожно сигналять... Немов будять приспану й присипану порохом забуття за часів СРСР нашу пам'ять про тих, хто

поклав голову в цих полях, захищаючи незалежність молоді Української держави. Передчасно зів'ялий цвіт, юні романтики...

3 – й учень: Не наважуючись зустріти ворога у Бахмачі, де перебувало до 2 тис. по-більшовицькому налаштованих робітників, Аверкій Гончаренко наказав відступити до залізничної станції Крути і зайняти оборону. Туди вони дісталися вже 28 січня 1918 р. Позиції, розташовані за кілька сотень метрів від самої станції, були непогано підготовлені для бою.

4 – й учень: На правому фланзі вони мали штучну перешкоду — насип залізничної колії, на лівому — студентська сотня в складі вже наявного там загону почала риття окопів і спорудження земляних укріплень. Командувач загону в Бахмачі Аверкій Гончаренко мав у своєму розпорядженні 4 сотні бійців, переважно студентів та юнkerів. Студентський курінь був поділений на чотири чоти (взводи) по 28-30 чол. Три з них зайняли позиції в окопах, четверта, що складалася з наймолодших та тих, хто не вмів стріляти, перебувала у резерві.

5 – й учень: 16 (29) січня 1918 року на залізничній станції поблизу селища Крути за 130 кілометрів на північний-схід від Києва розпочався бій, який тривав годин із 5 між 4-тисячною більшовицькою армією Михайла Муравйова та 300-ми київськими студентами, що захищали підступи до Києва.

1 – й учень: Загін матросів Ремньова потрапив під обстріл захисників Крут. З тилу їх підтримував ще й бронепоезд і гармата, які здійснювали виїзди у тил наступаючому ворогові та вели їх обстріл. На залізничній платформі також була гармата сотника Лещенка, якою також стримували наступ більшовиків. Втрачаючи вбитих і поранених, більшовики вперто просувалися вперед. Їх гарматна батарея, що до часу стріляла не досить вдало, зосередила вогонь по українських позиціях. Бій тривав більше 5 годин, українці відбили кілька атак, під час яких понесли значні втрати. Приблизно у цей час на допомогу Ремньову почали надходити інші загоны Муравйова (зокрема, 1-й Петроградський загін), а з боку Чернігівської колії підійшов ворожий бронепоезд і почав обстріл обороняючих з тилу.

4 – й учень: Тим часом, за свідченням очевидців, у студентів та юнкерів почали кінчатися набої і скінчилися снаряди для гармати. Наступаючі загоны росіян почали обходити позиції обороняючих з лівого флангу — настала небезпека оточення і юнкери зі студентами почали відхід в напрямку Києва. Більшості вдалося відступити на потязі, який їх чекав. Коло станції Бобрик знаходився

більший загін під керуванням Симона Петлюри, але отримавши звістку про повстання на заводі Арсенал Петлюра рушив на Київ, оскільки на його думку найбільша небезпека була якраз там.

6 – й учень: Юнкери відступали під прикриттям насипу, а у студентів спереду і позаду була відкрита місцевість. Командир студентської сотні сотник Омельченко вирішив спочатку багнетною атакою відбити ворога, а вже потім відступати. Атака виявилася невдалою, адже юнакам протистояли професійні вояки. Сотня понесла втрати, загинув і сам Омельченко. Допомога резерву не дала більшовикам оточити та знищити студентів. Забравши вбитих і поранених, українське військо відходило до ешелону. Росіяни, або не хотіли, або, швидше за все, не могли наздогнати основні сили і продовжувати наступ на Київ того ж дня — залізницю заздалегідь розібрали ще в Крутах.

3 – й учень: Коли близько 17 години зібралися усі українські підрозділи, виявилось, що не вистачає однієї чоти студентів, що стояла найближче до станції: у сум'ятті битви в полон потрапив розвідувальний взвод (близько 30 чоловік). Відступаючи у сутінках, студенти втратили орієнтир та вийшли прямо на станцію Крути, вже зайняту червоногвардійцями. Один із більшовицьких командирів Єгор Попов втратив рівновагу, коли дізнався, що втрати склали не менше 300 чоловік. Щоби якось їх компенсувати, він наказав ліквідувати полонених. За свідченнями очевидців з 27 студентів спочатку знущалися, а потім розстріляли. Учень 7-го класу Пипський перед розстрілом перший почав співати «Ще не вмерла Україна» і всі інші студенти підтримали спів. Після розстрілу місцевим жителям деякий час забороняли ховати тіла померлих.

7 – й учень: Існувало багато версій, чому сталися трагічні події під Крутами. У загибелі студентів звинувачували керівництво українських збройних сил, яке кинуло їх напризволяще перед загрозою сильного і небезпечного ворога. Останні розвідки доводять, що командування армії УНР розуміло стратегічну важливість оборони бахмацького напрямку. Туди передбачалося відправити частину Гайдамацького кошу Слобідської України на чолі з Симоном Петлюрою, але ці плани зазнали краху через січневі події у Києві.

8 – й учень: Трагічна загибель студентського куреня під Крутами стала символом патріотизму і жертвності у боротьбі за незалежну Україну. Вже в березні 1918 року, після підписання більшовиками Брестської мирної угоди і з поверненням уряду УНР до Києва, за рішенням Центральної Ради від 19 березня 1918 року було вирішено урочисто перепоховати полеглих студентів на Аскольдовій могилі у Києві. Тіла 27 вояків-студентів було перевезено до Києва, де відбулася громадська жалоба і поховання. На церемонії виступив Михайло Грушевський, який назвав цей вчинок київської молоді героїчним. Протягом десятиліть існували різні суперечливі трактування перебігу подій і кількості загиблих — від декількох до декількох сотень. Наприклад Павло Тичина присвятив свій вірш «Пам'яті тридцяти»:

6 – й учень:

**На Аскольдовій могилі
Поховали їх —
Тридцять мучнів-українців,
Славних молодих...**

**На Аскольдовій могилі
Український цвіт! —
По кривавій по дорозі
Нам іти у світ.**

**На кого посміла знятись
Зрадницька рука?
Квітне сонце, — грає вітер
І Дніпро-ріка...**

**На кого завзявся воїн?
Боже, покарай!
Понад все вони любили
Свій коханий край.**

**Вмерли в Новім Заповіті
З славою святих.
На Аскольдовій Могилі
Поховали їх.**

Павло Тичина, 1918 рік

☞ (Перегляд фільму «Невідома Україна», фільм 91 «Лист без конверта» - 12хв.32 сек.)

7 – й учень: до нашого часу збереглися тільки імена тих, хто був похований на Аскольдовій могилі

(Учні по черзі зачитують імена героїв)

- Сотник Андрій Омельченко
- Володимир Шульгин
- Лука Дмитренко
- Микола Лизогуб
- Олександр Попович
- Андріїв
- Божко-Божинський
- Ізидор Курик
- Олександр Шерстюк
- Головощук
- Чижів
- Кирик
- Андрій Соколовський
- Микола Корпан

- М.Ганькевич
- Євген Тарнавський
- Гнаткевич
- Пипський

4 – й учень: Вшануємо пам'ять загиблих хвилиною мовчання.

2 – й учень: у 80-ті роковини бою монетним двором випущено в обіг пам'ятну гривню.

1 – й учень: Подвиг українських юнаків під Крутами, що своєю кров'ю окропили святу землю в боротьбі за волю України, навічно залишиться в історії як символ національної честі...

3 – й учень: Вони - студенти, курсанти, школярі - виявилися у своєму патріотизмові вище за класові інтереси і, коли постала потреба, без вагань віддали молоде життя в ім'я волі свого народу.

5 – й учень: В масштабах всесвітньої історії ця битва зовсім невеличка. Вона не є зразком військового мистецтва. Просто це - символ нескореного духу нашої нації.

Учні всі разом промовляють слова:

Вічна слава героям Крут!

(Учні вклоняються та йдуть зі сцени).

Використана література:

1. Ресурси інтернет.
2. Історична наука: термінологічний і понятійний довідник: Навчальний посібник. / В.М.Литвин, В.І.Гусев, А.Г.Слюсаренко та ін. – К.: Вища школа, 2002. – 430 с.
3. Історія України: Довідник школяра і студента. – Донецьк: ТОВ ВКФ «БАО», 2004. – 624 с.
4. Історія України: Конспект лекцій для студентів і викладачів. – Донецьк: ТОВ ВКФ «БАО», 2004. – 352 с.

5. Новітня історія України. Частина перша.1914-1939. Підручник для 10 класу.
– К.: Генеза, 201 – 352 с.